

Årsberetning vedkommende Norges Fiskerier
1938 — Nr. V

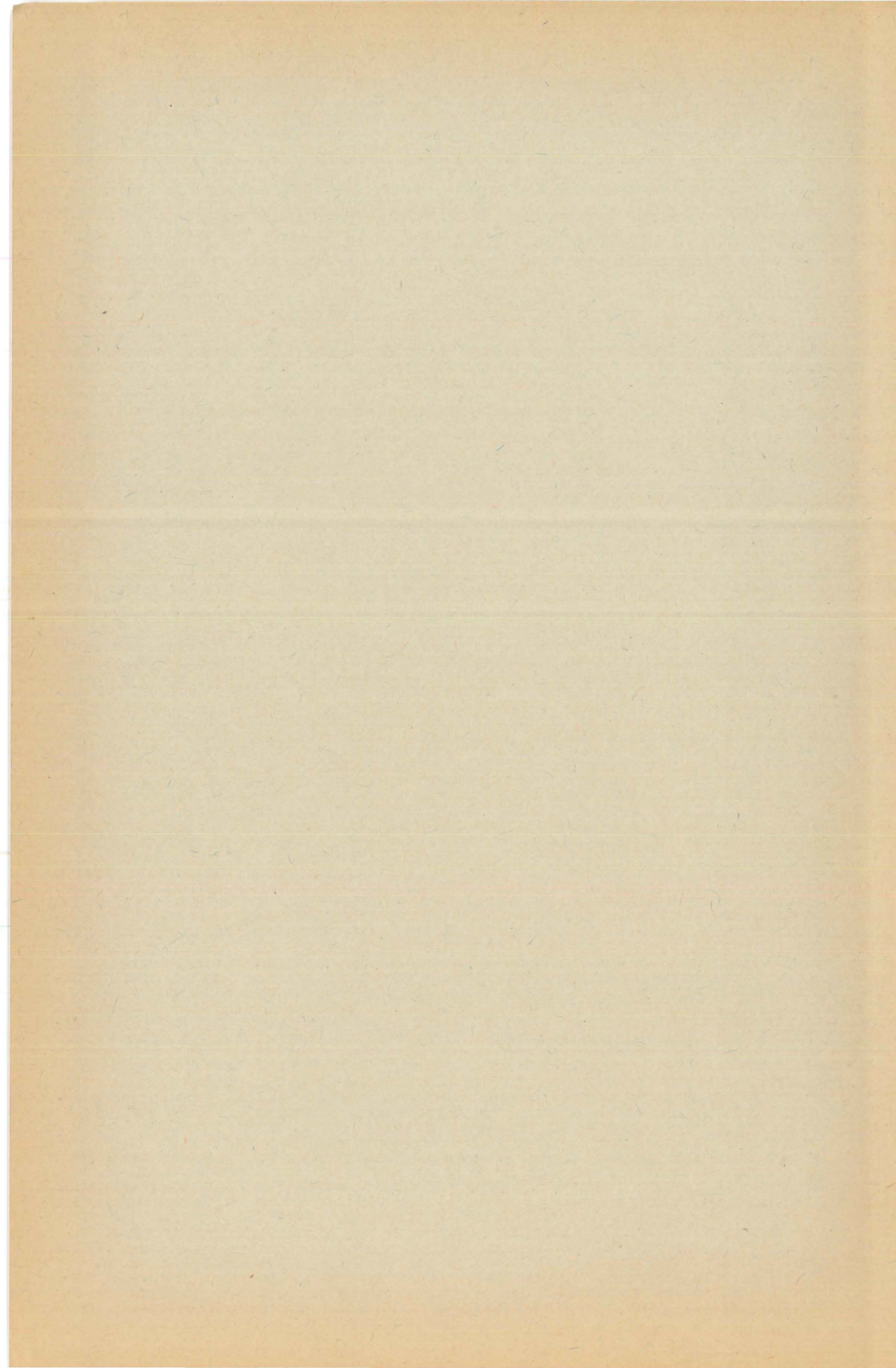
Lønnsomheten ved vårtorskefisket i Finnmark

En driftsøkonomisk undersøkelse for årene
1936, 1937 og 1938

Utgitt av
Fiskeridirektøren

1 9 4 0
A.S John Griegs Boktrykkeri, Bergen

Årsberetning vedkommende Norges Fiskerier
1938 — Nr. V

Lønnsomheten ved vårtorskefisket i Finnmark

En driftsøkonomisk undersøkelse for årene
1936, 1937 og 1938

Utgitt av
Fiskeridirektøren

1 9 4 0

A.S John Griegs Boktrykkeri, Bergen

INNHold.

	Side
Innleiing	3
Det materiale undersøkelsene bygger på.....	4
Prisene.....	13
Vårtorskefisket siden 1930	13
Fartøyenes heimstad	14
Om driftsmåten i finnmarkfisket	15
Redskapsmengden	17
Hva slags fisk som fanges på vårfisket	19
Oppgjørsmåten	20
Fangsresultatet og lottene	23
Nærmere om de enkelte omkostningsarter.....	32
Omkostningene for hele flåten på vårfiske i Finnmark.....	36

Innleiing.

Fiskeridirektørens første driftsøkonomiske undersøkelser ble satt i gang i 1936. En hentet for 1936 inn regnskapsoppgaver fra et mindre utvalg av farkoster under lofotfisket og under vårtorskefisket i Finnmark.

Resultatet av undersøkelsene over lofotfisket ble trykt i »Årsberetning vedkommende Norges Fiskerier 1936, nr. 3«.

I direktoratet foreligger det nå oppgaver fra lofotfisket også for årene 1937, 1938 og 1939. Dette materiale er ennå under bearbeiding, men vil bli gitt ut så snart resultatet for de tre år er blitt sammenarbeidd.

I nærværende skrift legger en fram resultatene av de driftsøkonomiske undersøkelser for vårtorskefisket i *Finnmark* i årene 1936, 1937 og 1938. En liknende undersøkelse for 1939 vil bli gitt ut senere.

Om problemstilling og framtidsmål for disse undersøkelsene viser en til det som ble sagt i innleiingen til »Lofotfiskets lønnsomhet 1936«.

Undersøkelsene ble satt i gang under ledelse av daværende sekretær i Fiskeridirektoratet, cand. oecon. *Klaus Sunnanå*. Nå ledes undersøkelsene av sekretær cand. oecon. *Gerhard M. Gerhardsen*. Han har skrevet teksten til denne undersøkelsen og står også ansvarlig for tabellene.

Bergen i februar 1940.

H. J. Salvesen.

Ola Brynjelsen.

Det materiale undersøkelsen bygger på.

Denne undersøkelsen er bygd på spesielle regnskapsoppgjør som ble avgitt av hovedsmenn etter at fisket var slutt våren 1936, 1937 og 1938. Av de oppgjør som kom inn, har en kunnet nytte 87 i 1936, 116 i 1937 og 81 i 1938. Oppgjørene ble avgitt på et spesielt skjema, utarbeidd av den daværende leder av de driftsøkonomiske undersøkelser under et opphold i Finnmark under selve fisket våren 1936. Etter konferanse med flere fiskere og med fiskeriinspektøren i Finnmark, ble oppgjørsskjemaet avpasset etter den spesielle driftsform som rår under fisket og etter den oppgjørsmåten som er alminnelig anvendt. Skjemaet er gjengitt nedenfor, det er ikke blitt forandret i de fire år det nå har vært i bruk.

Innsamlingen av oppgavene for 1936 ble betraktet som et forsøk, de senere år har nærmest også vært preget av det samme. Nå har en fått visshet for at det *går an* å få gode oppgaver.

Det første året fylte fiskerne skjemaet ut uten vederlag. Senere har en betalt kr. 5,00 som en påskjønnelse for hvert skjema som var ordentlig utfylt. Oppsynsbetjentene har — i de fleste år uten vederlag — med stor tjenstvillighet vært behjelpelig med å dele ut skjema til fiskere som måtte antas å ha de beste forutsetninger for å fylle skjemaet ut. Men det er ikke fra direktoratets side lagt bevisst an på å få med både gode og dårlige resultater. En har ment at det først måtte forsøk til med helt tilfeldig materialinnsamling.

Kanskje er det i disse forsøksårene i for liten grad lagt an på at de samme båtene skal komme med i undersøkelsen fra år til år, noe som i enkelte retninger muligens kan ha svekket materialets representative verdi. Men noen annen framgangsmåte ville ha vært vanskelig i de første årene.

I de tre år var som nevnt med i undersøkelsen 87 farkoster i 1936, 116 i 1937 og 81 i 1938.

17 farkoster var med i alle år.

14 — » » bare i 1936 og 1937.

8 — » » » i 1937 » 1938.

2 — » » » i 1936 » 1938.

Fiskeridirektøren.
Driftsøkonomiske undersøkelser.

Oppgjørsskjema for vårtorskefisket i Finnmark 19...

Høvedsmannens navn .....

Fartøyets hjemstavnskommune .....

Fartøyets navn og merkenr. (distriktsmerke).....

Fartøyets type, alder, størrelse og byggematerialer*).....

.....

Motorens alder, type og størrelse.....

Hvem eier fartøyet? Er der mer enn en eier, oppføres navnene på samtlige, med angivelse av hvor stor part hver eier.....

.....

Anvendes doryer?..... Hvor mange?.....

Hvilke redskaper er benyttet under Finnmarkfisket i år?

a) Garn i tiden fra.....til..... Antall sjøvær.....

Hvor mange garn var benyttet i lenken?.....

b) Liner i tiden fra.....til..... Antall sjøvær.....

Hvor meget består hele lineutrustningen av? (antall liner i alt på båten)

.....

c) Juksa..... Antall sjøvær.....

d) Andre redskaper (hvilke)..... Antall sjøvær.....

Hvor stor er verdien av den medbrakte og anvendte redskapsutrustning?

Garn: kr..... Liner: kr..... Juksa: kr.....

Andre redskaper (hvilke)..... Kr.....

*) Her angis om fartøyet er kutter, skøyte, nordlandsbåt o. s. v. Størrelsen angis i fot lengde, bredde og dybde. Byggematerialer angis i gran, furu eller eik.

Holdes bruket av rederen (rederne) eller av mannskapet?.....

Hvor meget bruk er anskaffet nytt til Finnmarkfisket i år?.....Kr.....

Mannskapets størrelse?..... Er noen av mannskapet leikarer?.....

Hvor mange? ..... Hvor stor er leikarshyren? Kr.....

OPPGJØR.

Brutto fiske.

..... kg torsk*	..... kr.....
..... » hyse	..... » .....
..... » annen fisk	..... » .....
..... l. lever	..... » .....
..... » rogn	..... » .....
..... st. hoder (guano).....	..... » .....
.....	..... » .....
.....	..... » .....

I alt kr.....

Særlige opplysninger angående fangstinntektene:.....

.....
.....
.....

*) Hvis man tilvirker fangsten selv, oppføres kg saltfisk, klippfisk, tørrfisk, tran o. s. v. med den pris og det beløp fisken er utbrakt i. Hvis man også har drevet vinterfiske for Finnmark, og oppgjøret foretas under ett, ønskes dette opplyst. Hvis oppgjøret for vinterfisket er foretatt særskilt, ønskes dette oppgjør vedlagt eller oppført på særskilt skjema.

Utgifter.

.....kg brenselolje og fyrolje..... kr.....
.....kg smørrolje..... » .....
Annet maskinforbruk..... » .....
Agn¹⁾ ..... » .....
..... » .....
..... » .....
Utbetalt for egning.....krok à kr.....pr..... » .....
Utbetalt for sløyning..... » .....
Medgått til: a) Bøtingsangler, forsyn o. a..... » .....
                  b) Erstatning for redskapstap..... » .....
Andre fellesutgifter²⁾ ..... » .....
Fellesutgifter til kost..... » .....

Hvilke av de ovenfor nevnte utgifter deltar båten i? (*Lagutgifter* som trekkes fra før utbyttet fordeles i lotter).....
.....
.....

Lagutgifter i alt kr.....

Til fordeling i lotter på båt og mannskap..... kr.....

Ved oppgjøret etter endt fiske ble utbyttet etter fratrekk av lagutgifter delt på ..... lotter.

På hver lott falt kr..... Båten tilfaller.....lotter, med i alt kr.....

1) Angi hvilken sort agn som er benyttet og hvor meget av hver sort, såsom fersk sild, frosset sild, lodde o. s. v. Angi både mengde og verdi.
2) Her oppføres med spesifisert angivelse alle andre utgifter som tas med i fellesutgiftene som hjelleie, salteplass, salt, rognløner m. v.

Hvilke andre fellesutgifter kommer til fratrukk i hver mannslott?.....
.....

Tilsammen andre fellesutgifter pr. mannslott kr.....

Nettolotten pr. mann etter fratrukk av alle fellesutgifter utgjorde kr.....

Er redskaper gått tapt under Finnmarkfisket i år?.....

Hva slags redskaper og hvor meget?.....

.....til en verdi av kr.....

Hvor stor del av bruket (i %) ansees utslitt under Finnmarkfisket?

.....% av.....til en verdi av kr.....

Har De også drevet Lofotfiske i år?..... Med hvilke redskaper?.....

..... Har De benyttet samme bruk under Lofotfisket
som under Finnmarkfisket?.....

Hvilke andre fiske akter De å drive med Deres fartøy resten av året?.....

Hvad antas å medgå for hver mann i løpet av Finnmarkfisket eller pr. uke
i spesielle utgifter til kost utenom fellesutgiftene? (tørrmat, brød, margarin
o s. v.)..... kr.....

Hvilken dato begynte De fisket på Finnmark?.....

Hvilken dato avsluttet De fisket?.....

Antall sjøvær under fisket?.....

Er De villig til å føre årsregnskap over Deres fiskedrift til bruk for driftsøkonomiske
undersøkelser, mot avtalt godtgjørelse og i dertil anordnet regnskapsbok¹⁾.....

..... den .....

.....
(underskrift av hovedmann eller reder).
.....

.....
(Postadresse).

¹⁾ Dette spørsmål ble sløyfet i 1939.

Det har således vært stort frafall blant dem som først kom med i undersøkelsen. I de senere år er bare en mindre del av de utdelte skjema kommet tilbake til direktoratet i utfylt stand.

Noen som helst kontroll med oppgavenes riktighet har en ikke vært i stand til å gjennomføre, og det er ikke hentet inn tilleggsoppgaver i de tilfeller en under bearbeidingen fant tvilsomme. En har heller valt den framgangsmåten å sjalte slike oppgaver ut av undersøkelsen. Spesielle utfyllingsregler uten om dem som fins i skjemaet er ikke blitt utferdiget.

I skjemaet er det ikke spurt om hvilket vær vedkommende har fisket fra, enda det må antas å ha en viss betydning for resultatet om det var tatt stasjon i Vest-Finnmark eller i Øst-Finnmark. Dette gjelder særlig for småbåtene, som ikke så lett kan flytte.

På enkelte punkter ser det ut som skjemaet er blitt misforstått av dem som skulle gi oppgavene.

Ved en vurdering av resultatet skylder en også å gjøre merksam på at undersøkelsene omfatter forholdsvis få farkoster.

Særlig ved vurderingen av den enkelte fiskers nettoutbytte må en dessuten være klar over at denne undersøkelsen bare gjelder en del av driftsåret. Årsdriftens samlede resultat for laget og for den enkelte fisker får vi ikke vite noe om.

Tross alle svakheter ved materialet har en imidlertid ment at det kan være av atskillig verdi, når det ikke tas for mer enn det er. Beregningen i tabell 1 over representasjonens styrke skulle forøvrig med all ønskelig tydelighet vise at materialets ringe omfang setter stenge for vidtrekkende slutninger.

Farkostene er etter bruksart og størrelse delt inn i følgende 4 grupper:

	Antall farkoster ¹⁾		
	1936	1937	1938
Gruppe I. Store sjødragere (lengde 41 fot og over)	19	29	25
Gruppe II. Små sjødragere (lengde 40 fot og under)	40	51	42
Gruppe III. Båter uten motor	9	21	14
Gruppe IV. Doryskøyter	19	15	0
I alt	87	116	81

¹⁾ Her er angitt det antall som ligger til grunn for hovedtabellen (tabell 5, s. 24). For andre beregninger har en til dels måttet nøye seg med et lavere antall.

Denne inndeling av båtene svarer så noenlunde til de typer som er mest anvendt og som alle er sterkt representert under fisket. Man sakner imidlertid en utførlig statistikk over hele det båtmateriell som tar del i finnmarkfisket. Derfor er det vanskelig å få en mere detaljert beregning av undersøkelsesmaterialets representative karakter enn det som er gjengitt i tabell 1. Vi kan ikke med sikkerhet si om typene på hele vårfisket forekommer i samme innbyrdes forhold som det hvori de fins i nærværende materiale. Flere ting tyder på at så ikke er tilfelle.

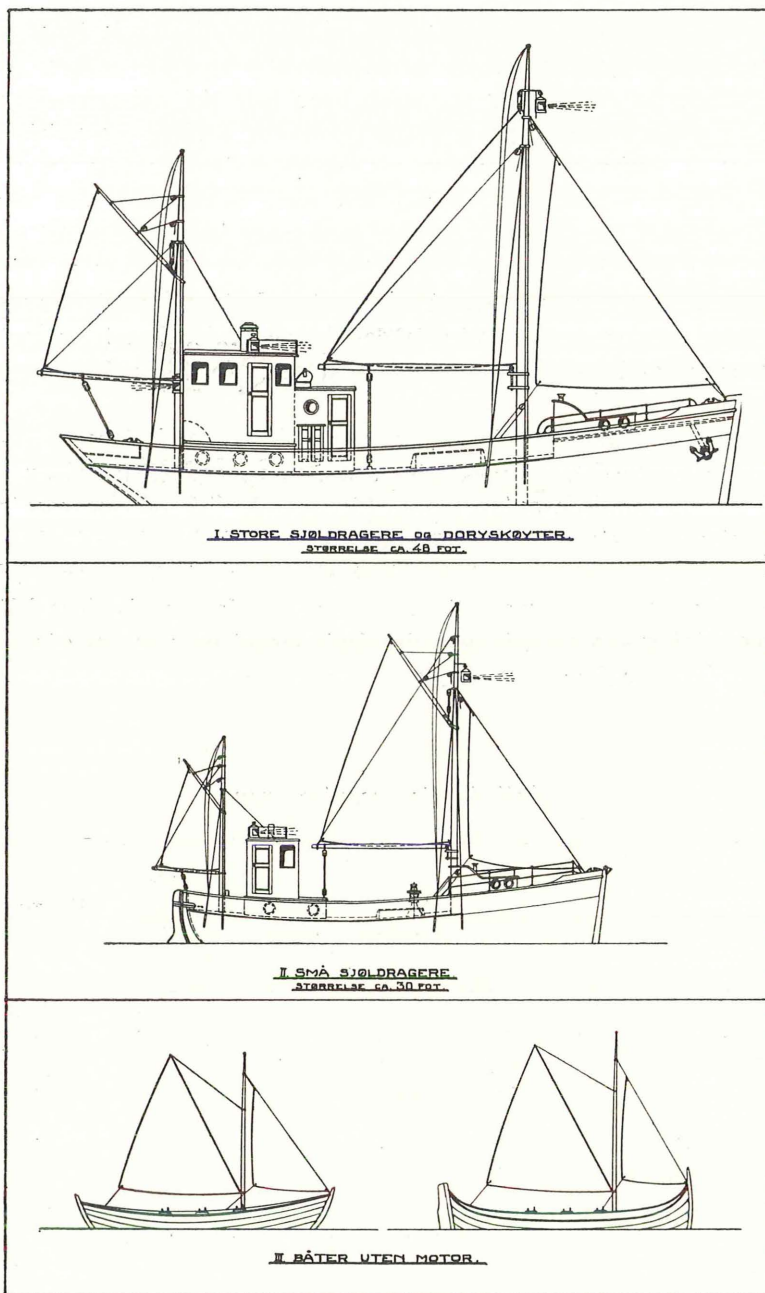
I tabell 1 er gitt en oversikt over antall fartøyer, antall mann og det samlede fangstresultat for alle deltakerne under fisket og for de deltakere som er kommet med i undersøkelsen. Av forholdstallene får en et bilde av representasjonens styrke.

Materialet omfatter 2,0 % av alle deltakende fartøyer i 1936, 2,9 % i 1937 og 2,6 % i 1938, altså alle år en meget liten del av hele flåten. Av det samlede antall mann (deltakende fiskere) representerer materialet en litt større andel, nemlig 2,9 % i 1936, 3,6 % i 1937 og 3,3 % i 1938, hvilket skulle tyde på at gjennomsnittsstørrelsen på fartøyene i undersøkelsen ligger litt høyere enn hva den var for hele flåten. I samme retning kan en tyde de forholdsvis meget høye representasjonsprosjenter for hele fangstens mengde og verdi.

Tabell 1. Representasjonen.

	År	Antall fartøyer	Antall mann	Fangst- mengde råfisk av torsk	Fangstverdi i alt
Tall for hele deltakelsen på vårfisket. ¹⁾	1936	4343	17 530	51 583	6 444 409
	1937	3964	15 494	35 207	5 392 086
	1938	3087	11 656	32 324	5 341 625
Tall for materialet i denne undersøkelsen.	1936	87	504	2 414	303 895
	1937	116	565	2 017	303 477
	1938	81	380	1 367	221 812
Materialet i prosent av hele deltakelsen					
Forholdstall (Representasjons- prosjenter).	1936	2.0	2.9	4.7	4.7
	1937	2.9	3.6	5.7	5.6
	1938	2.6	3.3	4.2	4.2

¹⁾ Hvert år etter Fylkesmannens beretning. Tallene er litt lavere enn de som står i »Norges Fiskerier«.

Figur 1. Båttypen som svarer til gjennomsnittsstørrelsen i de grupper en har anvendt i undersøkelsen. Innen hver gruppe varierer størrelsen mellom forholdsvis vide grenser. Det fins således større motorfarkoster enn de største som er tegnet her og atskillig mindre enn de minste. Av småbåter nyttes to forskjellige typer. Begge er utstyrt med årer og sneiseil, råseil brukes ikke lenger.

Til støtte for den antakelse at materialet har med forholdsvis flere av de store båter enn det som svarer til det vanlige på vårfisket taler følgende tall for

brutto fangst pr. mann:

	1936	1937	1938
	Kr.	Kr.	Kr.
Etter oppsynsberetningene for hele fisket	368.—	348.—	458.—
Etter nærværende materiale	603.—	537.—	584.—

Prisene.

Staten hadde fastsatt minstepris på torsk i alle de år undersøkelsene omfatter. Noen særlige avvikelser finner en ikke på dette punkt:

	1936	1937	1938
	Øre	Øre	Øre
Statens minstepris for velbehandlet, bløget og sløyd torsk	10.0	11.0	12.0
Gjennomsnittspris for all råfisk av torsk i materialet	9.6	11.0	12.1
Angitt i «Fiskets Gang» som vanlig pris	9.5—10.0	11.0	12.0—14.0

Den skilnad i bruttofangst pr. mann som en finner i utregningen ovenfor kan således neppe skyldes prisen på råfisk av torsk. Den kan imidlertid ha sin årsak i ulik pris på biprodukter eller — hvilket er det mest sannsynlige — skilnad i det gjennomsnittlige oppfiskede kvantum på hele flåten og på de farkoster som er med i undersøkelsen.

Vårtorskefisket siden 1930.

Før en går over til en mere inngående behandling av det foreliggende materiale skal en ganske kort omtale en rekke totaltall for dette spesielle sesongfiske. Det samlede *verdiutbytte* har i de senere år ligget på mellom 3 og 7 millioner kroner med et gjennomsnitt på 5,3 millioner kroner for årene 1930—38. I forhold til hele landets kystfiske utgjorde vårfiskets verdiutbytte i samme tidsrom mellom 5 og 9 pst. og gjennomsnittlig 6,4 pst. Tallet på deltakende *fiskere* under vårfisket har vært sterkt varierende, men siden 1934 jevnt synkende, fra

21 767 mann til 11 656 mann i 1938. Tallet for fangstverdien pr. mann har ikke noe jevnt synkende forløp. Tvert imot viser det seg at hver mann gjennomsnittlig fisket for et større beløp i 1938 enn han hadde gjort noen år tidligere i 1930-årene. Tallet for deltakende *farkoster* har vært synkende helt siden 1933.

Når resultat av vårfisket i »Fiskets Gang«s årsoversikter betegnes som »utmerket« i 1936, »middels« i 1937 og »dårlig« i 1938, er det nærmest mengdeutbyttet en har hatt for øye. Værtilhøve har også vært forskjellige og likeens den måte fisket har artet seg på i de forskjellige strøk av Finnmark. Slike ulikheter kommer ikke alltid fram i gjennomsnittene.

Men det er helt på det rene at unntatt året 1936 har det vært meget vanskelig for småbåtene å klare seg, da fisken sto langt øst og langt ute fra land. Konsulent Eggvin forklarer dette med de store mengder varmt atlantehavsvann som ble ført under Finnmarkskysten i årene etter 1936, hvorved grenseområdet mellom denne vanntype og det koldere vann østfra kom til å forskyves utover og østover.¹⁾

Fartøyenes heimstad.

Oppstillingen nedenfor viser i hvilke distrikter de forskjellige båtstørrelser som er med i denne statistikken hører heime. For *høle* den flåten som deltar, har en dessverre ikke oppgaver over størrelse og bruksart etter heimstad. Men den fordeling på bruksart, båtstørrelse og distrikt som denne tabell gir uttrykk for, stemmer med de inntrykk en får ved å studere finnmarksfisket på stedet og med de opplysninger som i 1936 ble innhentet fra lokalkjente folk i de forskjellige fiskevær.

De typiske trekk i denne henseende er at de fiskere som hører heime i Finnmark vesentlig driver med *små* sjødragere, som nok kan være vel anvendelige under vårfisket i tålig vær, men som sikkert mange steder er for små til å kunne drive et lønnsomt fiske med om høsten og vinteren. Fiskerne fra Troms har gjennomgående større fartøyer, og en del av dem har like til det siste drevet med fangstbåter (*doryer*). Ellers har denne driftsmåten vært i sterk tilbakegang i 1930-årene.

Mesteparten av dem som driver fiske med robåt, hører heime i Finnmark, og fisker fra sin heimstad. Men det er fremdeles utenom disse en hel del tilreisende robåtfiskere på vårfisket i Finnmark. De kommer fra steder i Troms fylke, som til eksempel Skjervøy, Lyngen og lenger sør fra. Som oftest har ikke disse tilreisende båter med seg, men leier båt i fiskeværene i Finnmark.

¹⁾ Jens Eggvin: »Oceanografisk beretning« særlig side 106 i »Årsberetning vedkommende Norges Fiskerier 1938 nr. 2«.

Fylke	Store sjøldr. (41 fot og over)			Små sjøldr. (40 fot og under)			Dory- skøyter			Båter u. motor			I alt		
	19—			19—			19—			19—			19—		
	36	37	38	36	37	38	36	37	38	36	37	38	36	37	38
Finnmark	6	6	5	31	39	37	1	1	—	5	16	11	43	62	53
Troms	8	17	16	3	5	4	14	10	—	4	4	2	29	36	22
Nordland.....	2	5	4	6	6	1	3	3	—	—	1	1	11	15	6
Sør-Trøndelag	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—
Møre og Romsdal..	3	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—

Om drijtsmåten i finnmarkfisket.

Før en går inn på de resultater undersøkelsen viser, skal en kort nevne noen spesielle trekk ved drijtsmåten under dette fiske.

Noe av det som faller mest i øynene ved sammenlikning med andre av våre sesongfiskerier er den stadige veksling som finner sted mellom forskjellige redskapsarter. En ser således ofte at samme fartøy nytter både garn, liner og juksa ettersom det passer, i samme sesong.

For å få brakt på det rene betydningen av denne redskapsskiftingen ble det i oppgjørskjemaet spurt om hvor lenge og på hvilken tid de ulike redskap var anvendt. Det ville også hatt stor betydning å få opplyst hvor stor del av fangsten som faller på hver redskapsart. Dette er det imidlertid ikke spurt om, da bare de ferreste fiskere ville kunne gi slike oppgaver.

De fleste skjemaer som er kommet inn, inneholder opplysninger om hvilken tid det er drevet med garn, liner og juksa og hvor mange »sjøvær«¹⁾ som falt på hver av disse redskapsarter.

Tabell 2 viser hvorledes farkostenes samlede antall sjøvær prosentvis fordelt seg på de forskjellige redskapsarter og likeens hvor mange virkedager som gjennomsnittlig falt på hvert sjøvær av hver redskapsart. Når en ser alle grupper under ett, viser det seg, som en kunne

¹⁾ Sjøvær har forskjellig mening på forskjellige strøk av kysten. Ordet »sjøvær« betyr således noe annet under finnmarkfisket enn under lofotfisket. I Lofoten, hvor fisket foregår i nærheten av land, er fiskerne aldri mer enn en dag ute om gangen. Fangsten blir brakt i land den samme dag den er fisket. Under lofotfisket faller derfor antall sjøvær sammen med antallet effektive fiskedager eller arbeidsdager under fisket. Det forholder seg som regel noe annerledes under finnmarkfisket, hvor fiskerne ofte ligger ute på feltet et par dager eller mer i trekk, før de går til lands med fangsten. Dette gjelder spesielt linefisket når dette foregår på bankene lenger til havs. Av denne grunn har det også vært uråd å få oppgitt antall effektive arbeidsdager.

Tabell 2. Hvor mye hver redskapsart var nyttet.

	År	Antall far- koster	Disse farkosters samlede antall sjøvær (turer)		Prosentvis fordelte sjøværene seg på redskapsartene slik			Antall virkedager pr. sjøvær			
			Antall	%	Garn %	Liner %	Juksa %	Garn	Liner	Juksa	I alt
<i>Gruppe I.</i>											
Store sjødragere (41 fot og over)	1936	12	275	100.0	32.4	57.1	10.5	2.0	2.2	1.8	2.1
	1937	29	390	100.0	10.0	88.7	1.3	2.2	2.6	1.4	2.5
	1938	25	271	100.0	3.7	96.3	—	3.3	2.9	—	2.9
<i>Gruppe II.</i>											
Små sjødragere (40 fot og under)	1936	29	844	100.0	25.3	57.6	17.1	1.6	2.1	1.6	1.9
	1937	45	1081	100.0	29.0	64.1	6.9	1.4	2.2	2.5	2.0
	1938	42	1092	100.0	27.3	64.6	8.1	1.8	2.2	2.1	2.1
<i>Gruppe III.</i>											
Båter uten motor	1936	6	156	100.0	36.5	28.9	34.6	1.8	2.2	1.3	1.7
	1937	21	569	100.0	31.1	33.0	35.9	1.7	2.2	2.0	1.9
	1938	14	381	100.0	46.2	12.1	41.7	1.8	1.9	1.8	1.8
<i>Gruppe IV.</i>											
Doryskøyter	1936	15	243	100.0	11.1	43.2	45.7	1.8	2.4	1.5	2.0
	1937	14	207	100.0	—	78.3	21.7	—	2.5	1.8	2.4
<i>Alle med full- stendige oppgaver</i>											
	1936	62	1518	100.0	25.5	52.2	22.3	1.8	2.2	1.6	1.9
	1937	109	2247	100.0	23.5	61.9	14.6	1.6	2.3	2.0	2.1
	1938	81	1744	100.0	27.8	58.0	14.2	1.8	2.4	1.9	2.1

vente, at linesjøværene tok lengst tid og at den lengste tid pr. sjøvær falt på de største farkoster, sjøldragerne over 40 fot og doryskøytene. Det er nemlig disse fartøytypene som kan drive lengst til havs. Når tabellen synes å tyde på at sjøværene er blitt lenger for hvert år, kan en bare ta dette som en bekreftelse på at fisken har stått lenger fra land. Småbåtene har ikke hatt evne til å komme lenger ut. Deres sjøvær er ikke blitt lenger.

Tabellen viser videre at i 1936 falt 25,5 prosent av det samlede antall sjøvær på garn, 52,2 på liner og 22,3 på juksa. I 1937 og 1938 falt nær 60 prosent på liner, på bekostning av juksadriften, mens garn-driften hadde forholdsvis samme betydning som tidligere.

Tallene i beretningene, som omfatter hele flåten, gir også tydelig uttrykk for at en mer og mer er gått over til å drive utelukkende med line.

Garnfisket foregikk i 1936 fra slutten av mars og begynnelsen av april til slutten av april. Deretter kom en periode med juksa til først i mai og så linefiske til sesongens slutt i begynnelsen eller midten av juni.

I de senere år synes det å ha vært tilbakegang i den tiden en anvendte garn og juksa, til fordel for linedriften. Dette har sin naturlige årsak i den ting at driften de to siste år foregikk langt fra land — ofte som et rent bankfiske — hvilket ga dårlige vilkår, særlig for juksadriften, dels også for garndriften.

Liner var jo alle år det mest anvendte redskap, selv om betydningen har økt i de senere år. I følge tabell 3 hadde 79 av 87 farkoster i 1936 ryttet liner. Av disse brukte 14 farkoster utelukkende liner, 42 liner sammen med juksa og 15 liner sammen med juksa og garn, 8 brukte liner sammen med garn. Tabell 3 viser videre hvorledes denne fordeling faller innen de enkelte fartøygrupper og bekrefter at liner i alle år og for alle grupper var grunnstammen i redskapsutstyret.

Redskapsmengden.

De oppgavene som i materialet fins over redskapsmengden er delvis mangelfulle. De er mest fullstendige med hensyn til lineustrustningens størrelse. For garn og juksa er oppgavene ikke så gode. Vi innskrenker oss derfor til å gjengi tallene for antall krok (angler) ved linefisket.

De store sjøldragerne (gruppe I) hadde en lineustrustning som i 1936 varierte fra 14 000 angler til 45 000, og gjennomsnittlig utgjorde 24 280. Sjøldragerne på 40 fot og derunder hadde en lineustrustning som varierte fra 4 000 angler til 36 000, gjennomsnittlig 11 000. Doryskøytene har fra 25 000 til 70 000 angler, gjennomsnittlig 39 200, og de åpne båter uten motor har fra 2 000 til 4 000 angler.

Tabell 3. Farkostene gruppert etter arten av redskapsutrustning.

	År	Antall far-koster	Hvor mange som brukte de forskjellige slags redskap alene eller ved siden av andre redskap			Fordeling etter forskjellige redskapkombinasjoner						
			Garn	Liner	Juksa	Bare liner	Liner og juksa	Liner, juksa og garn	Garn og liner	Garn og juksa	Bare garn	Bare juksa
<i>Gruppe I.</i>												
Store sjødragere (41 fot og over)	1936	19	10	17	12	3	6	4	4	2	—	—
	1937	29	4	29	3	22	3	—	4	—	—	—
	1938	25	1	25	—	24	—	—	1	—	—	—
<i>Gruppe II.</i>												
Små sjødragere (40 fot og under)	1936	40	15	38	27	10	15	10	3	2	—	—
	1937	45	11	42	9	26	5	1	10	—	—	3
	1938	42	11	37	8	26	4	1	5	1	3	2
<i>Gruppe III.</i>												
Båter uten motor	1936	9	3	6	8	—	5	1	—	1	1	1
	1937	21	7	15	17	2	8	3	2	2	—	4
	1938	14	8	6	10	—	1	3	2	1	2	5
<i>Gruppe IV.</i>												
Doryskøyter	1936	19	2	18	17	1	16	—	1	1	—	—
	1937	14	—	14	7	7	7	—	—	—	—	—
<i>Alle</i>												
	1936	87	30	79	64	14	42	15	8	6	1	1
	1937	109	22	100	36	57	23	4	16	2	—	7
	1938	81	20	68	18	50	5	4	8	2	5	7

Liknende store variasjoner båtene imellom finner en også de følgende år. Gjennomsnittstallene var disse:

	1936	1937	1938
I. Store sjødragere	24 280	24 300	35 200
II. Små sjødragere	11 000	10 400	10 340
III. Småbåter	3 200	4 080	3 560
IV. Doryskøyter	39 200	34 570	—

Den sterke stigning i det gjennomsnittlige antall angler på de store sjødragere fra ca. 24 000 i 1936 og 1937 til ca. 35 000 i 1938 kommer av at nesten alle (24 av i alt 25 fartøyer) i 1938 utelukkende fisket med line. Til dette kommer at hver enkelt lineutrustning sannsynligvis blir større når linefisket drives på havbankene enn når det drives inne ved land.

Hva slags fisk som fanges på vår fisket.

Torsk utgjør hovedmengden, men andre sorter som hyse, kveite og steinbit utgjør en ikke uvesentlig del av fangsten. Prisen på disse produkter kan nok i enkelte år ha mye å si for det økonomiske resultat av driften.

For de farkoster som har levert spesifiserte oppgaver vedrørende fangsten, er der gjort en sammenstilling i *tabell 4*, som viser hvorledes fordelingen etter de forskjellige fiskeslag er innenfor hver gruppe og for alle farkoster under ett.

Nær på tre fjerdedeler av fangstens verdi falt hvert år på råfisk av torsk, 6—13 pst. på hyse, ca. 5 pst. på annen fisk og mellom 8 og 12 pst. på lever. Prosenttallene blir ikke fullt så konstante om en går til de enkelte grupper. De største sjødragere fikk således i 1936 nesten tiendeparten av sin fangstverdi fra annen fisk enn torsk og hyse, mens de i 1938 bare fikk 2,6 pst. Men i alle høve holder andelen for råfisk av torsk seg temmelig konstant og på et høyt nivå. Det er da klart at fangstmengden av torsk og den pris som oppnåes for torsken vil kunne bli avgjørende for lønnsomheten ved fisket, når torskeprisen beveger seg uavhengig av prisen på biprodukter. (Hyse og annen fisk, samt lever og guano har en regnet som »biprodukter«).

Råfiskprisen har så noenlunde fulgt den fastsatte minstepris for torsk og stiger for hele materialet sett under ett fra 9,6 øre pr. kg i 1936 til 11,0 øre i 1937 og 12,1 øre i 1938.

Tabell 4. Fangstens sammensetning og

	År	Antall far-koster	Samlet brutto fangst Kr.	Herav			
				Torsk			Bipro-dukter i alt Kr.
				Kr.	Kg	Øre pr. kg	
<i>Gruppe I.</i>							
Store sjødragere (41 fot og over)	1936	12	64 559	48 006	504 015	9.5	16 553
	1937	29	128 821	92 932	838 996	11.1	35 889
	1938	25	122 354	90 256	729 744	12.4	32 098
<i>Gruppe II.</i>							
Små sjødragere (40 fot og under)	1936	29	71 386	52 390	542 054	9.7	18 996
	1937	45	75 631	54 842	498 901	11.0	20 789
	1938	42	91 424	68 498	580 292	11.8	22 926
<i>Gruppe III.</i>							
Båter uten motor	1936	6	4 641	3 577	37 279	9.6	1 064
	1937	14	11 264	8 449	77 701	10.9	2 815
	1938	14	8 034	6 713	56 910	11.8	1 321
<i>Gruppe IV.</i>							
Doryskøyter	1936	15	64 139	52 239	551 361	9.5	11 900
	1937	14	64 103	48 798	444 201	11.0	15 305
<i>Alle med fullstendige oppgaver</i>							
	1936	62	204 725	156 212	1 634 709	9.6	48 513
	1937	109	279 819	205 021	1 859 799	11.0	74 798
	1938	81	221 812	165 467	1 366 946	12.1	56 345

Oppgjørsmåten.

Spørreskjemaet ble som nevnt lagt nær opp til den måte fiskerne vanligvis gjør opp sine regnskap på når fisket er slutt. Det er også av den grunn at en har funnet det ønskelig å se de viktigste resultater i gjennomsnitt pr. farkost.

Gangen i utbytteberegningen fra bruttofangstens verdi til nettolottens størrelse har en også søkt å framheve i selve tabellen som gjengir hovedresultatene (tabell 5). En skal derfor ikke drøfte oppgjørsmåten i detalj, men bare gi enkelte støttepunkter for lesing av tabellen.

Lagutgiftene som båten tar del i — eller det som på en rekke andre fiskerier kalles »fellesutgifter« — inneholder i de aller fleste tilfelle følgende omkostningsarter:

1. Brensel-, fyr- og smøreolje og annet maskinforbruk som direkte må til for å muliggjøre drift. Utgifter ved maskin eller skrog som ikke direkte angår dette spesielle fiske, er ikke med.

gjennomsnittspriser i båtgruppene.

Spesifikasjon av biprodukter					Prosentfordeling av verdiutbytte				
Hyse			Annen fisk Kr.	Lever Kr.	Torsk %	Hyse %	Annen fisk %	Lever %	I alt %
Kr.	Kg	Øre pr. kg							
4 154	57 894	7.2	6 043	6 356	74.4	6.4	9.4	9.8	100.0
16 633	228 581	7.3	8 938	10 318	72.2	12.9	6.9	8.0	100.0
19 023	227 283	8.4	3 230	9 845	73.8	15.5	2.6	8.1	100.0
5 866	84 239	7.0	4 754	8 376	73.4	8.2	6.7	11.7	100.0
9 871	150 182	6.6	4 026	6 892	72.5	13.1	5.3	9.1	100.0
9 928	154 251	6.4	4 378	8 620	74.9	10.9	4.8	9.4	100.0
367	5 533	6.6	75	622	77.1	7.9	1.6	13.4	100.0
1 160	15 932	7.3	365	1 290	75.0	10.3	3.2	11.5	100.0
98	1 400	7.0	498	725	83.6	1.2	6.2	9.0	100.0
3 088	44 647	6.9	372	8 440	81.4	4.8	0.6	13.2	100.0
5 357	85 269	6.3	2 338	7 610	76.1	8.4	3.6	11.9	100.0
13 475	192 313	7.0	11 244	23 794	76.3	6.6	5.5	11.6	100.0
33 021	479 964	6.9	15 667	26 110	73.3	11.8	5.6	9.3	100.0
29 049	382 934	7.6	8 106	19 190	74.6	13.1	3.7	8.6	100.0

2. Utgifter til bøting av garn og tap av redskap, samt forsyn, angler og tråd til liner og juksa.
3. Utgifter til agn og vederlag til særskilte egnere, som regel etter akkordsatser pr. egnet krok.
4. Utgifter til spesielle sløyere.
5. Koklag, kokmat og kokkehyre samt kull, ved og belysning ombord og i rorbua.

Det beløp som framkommer etter at »fellesutgiftene« er trukket fra, blir delt mellom båten og mannskap med redskap med ett på forhånd avtalt antall lotter på hver av de to grupper. Av forskjellige grunner finner en ikke å kunne regne båtens part som en omkostning under fisket. Sjøl om det fra den båtsparten som er satt opp i tabell 5 går en rekke utgifter, som en ikke har kunnet få oppgitt, må en gå ut fra at det ofte blir tilbake en farkostnetto som tilfaller eierne. Eierne er som oftest de deltakende fiskere sjøl.

Der er ingen faste regler om hvordan oppgjøret skal foregå. Oppgjørsmåten er bare sedvanemessig bestemt. Derfor ser en at alle de omkostningsarter som for de flestes vedkommende forekommer under »fellesutgifter« også *kan* forekomme på et senere trinn i beregningen. Det er sjelden at motorutgiftene skifter plass, men redskapsutgifter forekommer rett ofte blant utgifter som bare mannskapet (som alle har redskap) tar del i.

De utgifter som bare mannskapet tar del i, vil vi her kalle »*de spesielle lagutgifter*«. De vesentlige og mest alminnelige poster under spesielle lagutgifter er redskapsutgifter og koklag.

Ved oppdelingen av mannskapsparten *før* de spesielle lagutgifter trekkes fra framkommer den såkalte *bruttolott*, ved oppdeling *etter* fratrekk framkommer den faktisk utbetalte og senere den beregnede nettolott. Da innholdet av begrepene lagutgifter og fellesutgifter veksler fartøyene imellom, er det tabellenes gjennomsnittlige nettolotter — de faktisk utbetalte eller de beregnede — som egner seg best for sammenlikninger gruppene i mellom.

Av den faktisk utbetalte nettolott må hver mann betale sine spesielle omkostninger. Disse består først og fremst i det han har bekostet av nye redskap *før* fisket. Dernest hans utgifter til »tørrmat« (brød, margarin og liknende).¹⁾ Etter fratrekk av disse utgifter framkommer hver manns beregnede nettolott.²⁾

I tabellen er også utgiftene til tørrmat regnet om til gjennomsnitt pr. farkost og satt opp som en omkostning, en framgangsmåte som sjølsagt kan diskuteres.

---

¹⁾ All den stund hele redskapsanskaffelsen regnes for en utgiftspost og redskapene derfor blir amortisert med det samme, finner en ikke å kunne regne rente av den kapital som er nedlagt i redskap.

²⁾ Dette beløp kan ikke sammenliknes med arbeidslønnen i andre yrker. En slik sammenlikning må skje *før* utgiftene til kosthold under fisket er trukket fra. Men en må da ha i minne at familieforsørgerne har 2 husholdninger i den tiden fisket foregår, en heime og en ute.

Fangstresultatet og lottene.

I tabell 5 er resultatet for de 3 år stilt jamsides for hver båtgruppe særskilt. Det viser seg da at den beregnede nettolott for alle grupper er høyest i 1936 og lavest i 1937, men det er bare for de små sjødragere at 1936 skilte seg særlig ut med en mye høyere lott enn de senere år. Nettolotten i denne gruppen var 240 kroner for hele sesongen 1936 mot 95 kroner i 1937 og 116 kroner i 1938.

For det første års vedkommende merker de små sjødragerne seg ut også i en sammenlikning gruppene i mellom. Den nevnte gjennomsnittlige nettolott på 240 kroner var nesten dobbelt så stor som lotten på de store sjødragere, og mer enn det dobbelte av lotten på småbåtene og doryskøytene.

Men regner en ut den gjennomsnittlige ukelott, får en jevnet ut mye av den store skilnad mellom de små sjødragere og gruppene av store båter. Det viser seg nemlig at de små sjødragerne og robåtene har hatt lenger sesong enn de store.

Denne omstendighet sammen med de ujevne værtilhøve må også antas å være grunnen til at ukelotten på de små sjødragere i årene *etter* 1936 ikke var mer enn omtrent halvparten av ukelotten på de store sjødragere og på doryskøytene. Men en må sjølsagt være klar over at de gjennomsnittlige nettolotter som er regnet ut, skjuler store ulikheter — mellom de enkelte farkoster. En har derfor nedenfor fordelt farkostene i grupper etter størrelsen på den beregnede nettolott.

	Antall farkoster														
	1936					1937					1938				
	Gruppe					Gruppe					Gruppe				
Lottens størrelse	I.	II.	III.	IV.	Alle	I.	II.	III.	IV.	Alle	I.	II.	III.	Alle	
Underskudd	1	3	0	0	4	5	17	3	6	31	3	10	1	14	
0—50	5	6	5	2	18	7	8	2	6	23	4	10	2	16	
51—100	4	5	8	3	20	8	12	6	2	28	5	5	5	15	
101—150	4	6	4	1	15	3	7	3	2	15	7	4	3	14	
151—200	1	4	0	2	7	0	0	0	2	2	1	3	2	6	
201—250	0	7	0	1	8	3	3	0	2	8	2	2	1	5	
251—300	2	2	1	0	5	1	1	0	1	3	1	4	0	5	
Over—300	2	7	1	0	10	2	3	1	0	6	2	4	0	6	
I alt	19	40	19	9	87	29	51	15	21	116	25	42	14	81	

Tabell 5. Hovedresultater. Absolutte tall,

	Gruppe I		
	Store sjødragere (41 fot og over)		
	1936	1937	1938
1. Antall farkoster	19	29	25
2. Antall mann i alt	137	202	187
3. Herav med rett til lott	134	196	180
4. Lotttakere pr. farkost	7,05	6,76	7,20
5. Fangsten: Antall kg råfisk av torsk	783 172	838 996	729 744
6. Fangstverdi for råfisk av torsk	74 401	92 932	90 256
7. Fangstverdi for biprodukter	25 845	35 889	32 098
8. Samlet fangstverdi	100 246	128 821	122 354
Utbytteberegning i gjennomsnitt pr. farkost:			
9. <i>Brutto fangst</i>	5 276	4 442	4 894
10. ÷ Lagutgifter som båten tar del i (fellesutg.) ..	2 237	2 410	2 601
11. Til fordeling på båt og på mannskap med redskap (9 ÷ 10)	3 039	2 032	2 293
Herav på:			
12. Båt	876	603	677
13. Mannskap med redskap	2 163	1 429	1 616
14. ÷ Lagutgifter som bare mannskapet tar del i ..	166	47	253
15. Lagets utbetaling til mannskapet (13 ÷ 14)	1 997	1 382	1 363
16. Av dette beløp regnes medgått i utgifter som hver mann sørger for særskilt	1 137	803	496
17. Beregnet mannskapsnetto (15 ÷ 16)	860	579	867
Lottberegning i gjennomsnitt pr. mann:			
18. <i>Bruttolott</i> (13 : 4)	307	211	224
19. Lagutgifter som bare mannskapet tar del i (14 : 4) ..	24	7	35
20. Faktisk utbetalt nettolott (15 : 4)	283	204	189
21. Hver manns særskilte utgifter (16 : 4)	161	118	69
22. Beregnet nettolott pr. mann (17 : 4)	122	86	120
23. Beregnet nettolott pr. uke pr. mann	15	12	20
Omkostninger i gjennomsnitt pr. farkost:			
24. Omkostninger i alt (10 + 14 + 16) eller sum (25-32) kr.	3 540	3 260	3 350
<i>Omk. eksklusiv koklag og tørrmat, sum (25-30) ..</i>	2 987	2 821	2 971
Spesifikasjon etter omkostningenes art:			
25. Brensel- og fyrolje	392	465	436
26. Smørelje og annet maskinforbruk	189	141	156
27. Agn og egning	1 017	1 286	1 550
28. Redskapstap og vedlikehold <i>under</i> fisket	312	258	225
29. Nye redskap anskaffet <i>før</i> fisket	847	565	558
30. Diverse utgifter (ikke proviant)	230	106	46
31. Koklag (felles proviant, brensel o.l.)	263	201	169
32. Tørrmat	290	238	210

utbytteberegning og omkostningsspesifikasjon.

Gruppe II Små sjødragere (40 fot og under)			Gruppe III Båter uten motor			Gruppe IV Doryskøyter	
1936	1937	1938	1936	1937	1938	1936	1937
40	51	42	9	21	14	19	15
154	172	162	22	49	31	191	142
146	169	155	22	49	31	185	135
3,65	3,31	3,69	2,44	2,33	2,21	9,74	9,00
875 697	624 684	580 292	54 951	77 701	56 910	700 370	475 278
84 942	54 842	68 498	5 275	8 449	6 713	66 535	48 798
30 650	40 110	22 926	1 539	2 815	1 321	14 708	19 642
115 592	94 952	91 424	6 814	11 264	8 034	81 243	68 440
2 890	1 862	2 177	757	536	574	4 276	4 563
1 018	910	951	170	120	113	1 685	2 047
1 872	952	1 226	587	416	461	2 591	2 516
458	247	309	54	42	44	708	685
1 414	705	917	533	374	417	1 883	1 831
41	43	59	40	11	20	67	54
1 373	662	858	493	363	397	1 816	1 777
496	348	428	215	217	201	813	990
877	314	430	278	146	196	1 003	787
387	213	248	218	160	188	193	203
11	13	16	16	5	9	7	6
376	200	232	202	155	179	186	197
136	105	116	88	93	91	83	110
240	95	116	114	62	88	103	87
24	10	12	13	6	9	21	12
1 555	1 301	1 438	425	348	334	2 565	3 091
1 261	1 094	1 187	223	187	155	2 120	2 587
158	123	142	—	—	—	325	415
66	52	59	—	—	—	118	151
574	562	604	99	72	29	882	1 145
128	78	60	9	10	5	135	104
311	222	295	103	102	105	563	675
24	56	27	12	3	16	97	97
109	81	76	90	46	64	195	189
185	126	175	112	115	115	250	315

Gjennomsnittet for bruttofangstens verdi viser en bemerkelsesverdig konstans fra år til år innen de enkelte båtgrupper. Nivået for de små sjøldragernes bruttofangst ligger på omkring 2—3 tusen kroner pr. farkost, for de store på omkring 4—5 tusen kroner, altså nesten det dobbelte.

Ser en nøyere på tallene for de enkelte farkosters *bruttofangster* viser det seg hvert enkelt år ganske store forskjeller i hver gruppe:

Antall farkoster med bruttofangst på:

		Kr. 0— 1.999	Kr. 2.000— 3.999	Kr. 4.000— 5.999	Kr. 6.000 og over	Alle
1936	Store sjøldragere . . . . . (I)	1	5	8	5	19
	Små sjøldragere . . . . . (II)	17	18	4	1	40
	Småbåter . . . . . (III)	9	0	0	0	9
	Doryskøyter . . . . . (IV)	1	7	9	2	19
	Antall farkoster ialt	28	30	21	8	87
1937	Store sjøldragere . . . . . (I)	2	10	10	7	29
	Små sjøldragere . . . . . (II)	33	13	4	1	51
	Småbåter . . . . . (III)	21	0	0	0	21
	Doryskøyter . . . . . (IV)	1	5	6	3	15
	Antall farkoster ialt	57	28	20	11	116
1938	Store sjøldragere . . . . . (I)	2	7	10	6	25
	Små sjøldragere . . . . . (II)	23	14	4	1	42
	Småbåter . . . . . (III)	14	0	0	0	14
	Antall farkoster ialt	39	21	14	7	81

I 1936 hadde i gruppe I 6 farkoster, eller omtrent tredjeparten av alle farkostene, bruttofangster på opp til 4 000 kroner. 8 farkoster ($\frac{2}{5}$ av alle) hadde bruttofangster på mellom 4 og 6 tusen kroner og 5 hadde bruttofangster på over 6 tusen kroner. Denne forholdsvis fordeling gjentok seg noenlunde på samme måten i de senere år. I denne fordelingsstabellen ser en videre at den overveiende del av farkostene i gruppe II hadde bruttofangster på mindre enn 4 000 kroner og at det ikke noe år var mer enn en farkost i denne gruppen som hadde bruttofangst på over 6 000 kroner. På småbåtene uten motor forekom ikke noe år fangster større enn 2 000 kroner. Fangstverdien på de aller fleste småbåtene lå under ett tusen kroner.

Men selv om bruttofangsten er størst i gruppene av store båter, finner en ofte en mer enn tilsvarende økning i omkostningsnivået. Det

Tabell 6. Hovedresultater. Forholdstall: Utbytteberegning og omkostningsspesifikasjon i prosent av brutto fangst.

	Gruppe I. Store sjødragere (41 fot og over)			Gruppe II. Små sjødragere (40 fot og under)			Gruppe III. Båter uten motor			Gruppe IV. Doryskøyter	
	1936	1937	1938	1936	1937	1938	1936	1937	1938	1936	1937
Antall farkoster	19	29	25	40	51	42	9	21	14	19	15
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
a. <i>Brutto fangst</i>	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
b. Lagutgifter	42.4	54.3	53.1	35.2	48.9	43.7	22.5	22.4	19.7	39.4	44.9
c. Til fordeling på båt og mannskap (a ÷ b)	57.6	45.7	46.9	64.8	51.1	56.3	77.5	77.6	80.3	60.6	55.1
Herav på:											
d. Båt	16.6	13.5	13.8	15.8	13.3	14.2	7.1	7.8	7.7	16.6	15.0
e. Mannskap med redskap	41.0	32.2	33.1	49.0	37.8	42.1	70.4	69.8	72.6	44.0	40.1
f. Mannskapsutgifter	24.7	19.1	15.4	18.6	21.0	22.4	33.7	42.5	38.5	20.6	22.9
g. Mannskapsnetto (e ÷ f)	16.3	13.1	17.7	30.4	16.8	19.7	36.7	27.3	34.1	23.4	17.2
h. Saml. omk. (b ÷ f) eller sum (i til p)	67.1	73.4	68.5	53.8	69.9	66.1	56.2	64.9	58.2	60.0	67.8
<i>Omk. eksklusive koklag og tørrmat.</i>	56.6	63.5	60.7	43.6	58.7	54.6	29.5	34.8	27.1	49.6	56.7
Spesifikasjon etter omkost- ningenes art:											
i. Brensel- og fyrrolje	7.4	10.5	8.9	5.4	6.6	6.5	—	—	—	7.6	9.1
j. Smøreolje og annet maskinforbruk	3.6	3.2	3.2	2.3	2.8	2.7	—	—	—	2.8	3.3
k. Agn og egning	19.3	28.9	31.7	20.0	30.2	27.8	13.1	13.4	5.0	20.6	25.1
l. Redskapstap og vedlikehold under fisket	5.9	5.8	4.6	4.4	4.2	2.8	1.2	1.9	0.9	3.2	2.3
m. Nye redskap anskaffet før fisket	16.0	12.7	11.4	10.7	11.9	13.6	13.6	19.0	18.3	13.1	14.8
n. Diverse felles utgifter	4.4	2.4	0.9	0.8	3.0	1.2	1.6	0.5	2.9	2.3	2.1
o. Koklag (felles proviant, brensel o.l.)	5.0	4.5	3.5	3.8	4.4	3.5	11.9	8.6	11.1	4.6	4.2
p. Tørrmat	5.5	5.4	4.3	6.4	6.8	8.0	14.8	21.5	20.0	5.8	6.9

er grunnen til at nivået for mannslottens størrelse ikke er blitt høyere i gruppene av store farkoster.

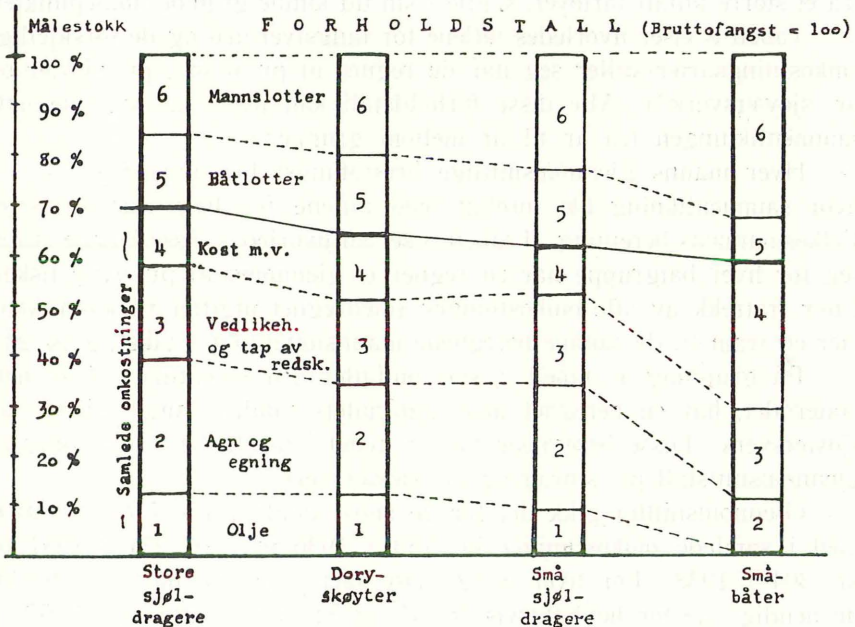
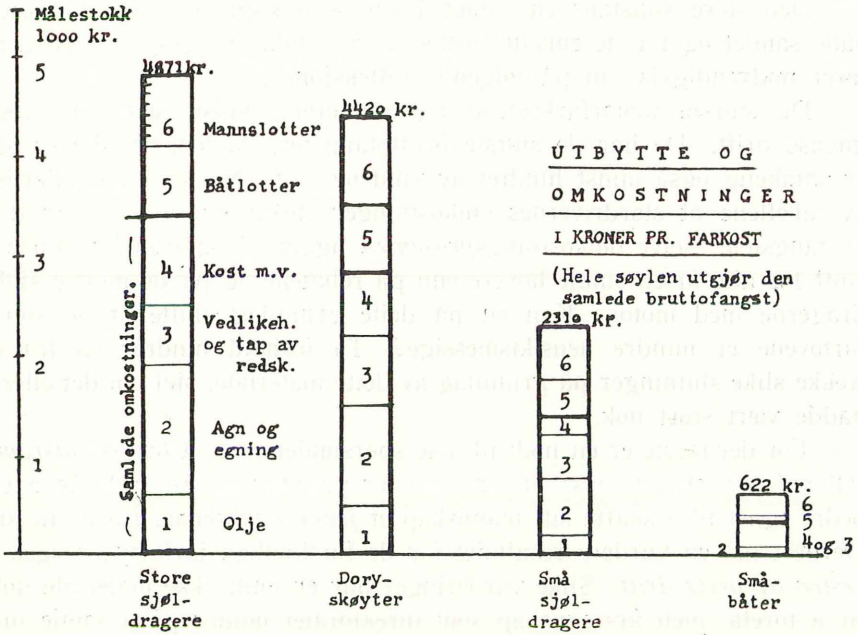
I tilknytning til tabell 5 viser tabell 6 utbytteberegning og omkostningsspesifikasjon i forhold til bruttofangstens verdi, som er satt lik 100. De samlede omkostninger beløp seg til mellom 50 og 70 prosent av bruttofangsten, men da er alle utgifter regnet med som »omkostninger«, også utgifter til kokmat og tørrmat i sesongens løp. Som en skulle vente var omkostningsprosenten lavest i 1936 med 67,1 pst. for de store sjøldragere, 53,8 pst. for de små, 56,2 pst. for robåtene og 60,0 pst. for doryskøytene.

Av bruttofangsten gikk nær på 10 pst. med til *olje og annet maskinforbruk*, litt mer enn 10 pst. på de store, litt mindre enn 10 pst. på de små motorfarkostene. Til *agn og egning* medgikk mellom 20 og 30 prosent av fangstverdien på motorfarkostene, men forholdsvis atskillig mindre på båtene uten motor. Utgiftene til *vedlikehold og nyanskaffelser av redskap* tok mellom 15 og 22 prosent. Interessant er det også å se hvor mye det medgikk til *mat* under selve fisket. På motorfarkostene ble tiendeparten av fangstverdien bokstavelig talt »spist opp« under selve fisket, på småbåtene prosentvis mye mere.

Tabell 7. Hovedresultater i gjennomsnitt for alle år.
(1936, 1937 og 1938).

	Gruppe I.		Gruppe II.		Gruppe III.		Gruppe IV.	
	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
Brutto fangst.....	4 871	100.0	2 310	100.0	622	100.0	4 420	100.0
Båtens part.....	719	14.8	338	14.6	47	7.6	697	15.8
Omkostninger (herunder kost m. v.)	3 383	69.4	1 432	62.0	369	59.3	2 828	64.0
Netto på mannskap (beregnet).....	769	15.8	540	23.4	206	33.1	895	20.2
Mannslotten (beregnet)...	110	2.3	154	6.7	90	14.5	95	2.2
<i>Omkostningene spesifisert</i>								
Brensel og smøreolje	593	12.2	200	8.7	—	—	505	11.4
Agn og egning.....	1 284	26.3	580	25.1	67	10.8	1 014	23.0
Redskapsutgifter	922	18.9	420	18.2	111	17.8	739	16.7
Andre utgifter (herunder kost m. v.).....	584	12.0	232	10.0	191	30.7	570	12.9

I tabell 7 er regnet ut et enkelt (uveidd) gjennomsnitt for hovedresultatene, slik at en får se alle år under ett. Tallene i denne tabellen er også framstilt grafisk i figur 2.

Figur 2. Hovedresultatene i gjennomsnitt for alle år (1936, 1937 og 1938). Søylene for hver gruppe betyr den samlede bruttofangst, øverst i kroner, nederst i prosent. Feltene (1 + 2 + 3) inneholder de viktigste rene driftsomkostninger, (4) vesentlig utgifter i anledning selve oppholdet, (5) båtenes part og (6) den beregnede rene mannskapspart.

Den store konstans en finner i omkostningsprosentenes størrelse, både samlet og for de enkelte poster under omkostningsspesifikasjonen fører nødvendigvis inn på følgende refleksjoner:

De største motorfarkostene representerer teknisk sett den mest intense drift. De har de største bruttofangster, de lengste sjøvær og er antakelig også minst hindret av vind og vær. Nå ser en imidlertid av tabellene at stordrivernes omkostninger sluker en desto større del av fangsten. Selve omkostningsprosenten ligger til og med i gjennomsnitt for alle år en smule høyere enn på robåtene og på de minste sjøldragerne med motor. Kan en på dette grunnlag slutte at de store fartøyene er mindre hensiktsmessige? To forhold hindrer en fra å trekke slike slutninger på grunnlag av dette materiale, sjøl om det ellers hadde vært stort nok.

For det første er en nødt til å se spørsmålet over et *lengre tidsrom*. Allerede nå er det visse ting som tyder på at de store farkostene er bedre egnede til å skaffe sitt mannskap et *jevnere* utkomme fra år til år. Dernest må en vurdere resultatet for de forskjellige fartøytyper også i *resten av årets drift*. Slike vurderinger har en ennå ikke materiale nok til å foreta, men årsregnskap som direktoratet holder på å samle inn fra et større antall fartøyer, skulle i sin tid kunne gi gode holdepunkter.

Tabell 8 viser hvorledes tallene for fangstverdien og de forskjellige omkostningsarter stiller seg når de regnes ut pr. mann, pr. sjøvær og pr. sjøværverk.¹⁾ Alle disse forholdstall kan hver på sin måte lette sammenlikningen fra år til år mellom gruppene.

Hver manns gjennomsnittlige bruttofangst ble antydnet på s. 13, hvor sammenlikning ble foretatt med tallene for hele vårfisket etter Fylkesmannens beretning. I tabell 8 ser en hvorledes disse tallene stiller seg for hver båtgruppe når en regner et gjennomsnitt pr. *aktiv* fisker. Etter fratrukk av alle omkostninger (medregnet utgifter til kost) kommer en fram til de samme beregnede mannslotter som i tabell 5 (s. 24).

På grunnlag av tabell 2, som omfatter den vesentlige del av hele materialet, har en beregnet hele materialets samlede antall sjøvær og sjøværverk. Disse beregnede tall er nyttet i tabell 8 for utregning av gjennomsnittstall pr. sjøvær og pr. sjøværverk.

Gjennomsnittlig gikk det for de store sjøldragerne i *hvert sjøvær* med i samlede omkostninger kr. 153 i 1936 mot kr. 251 i 1937 og kr. 304 i 1938. For hver gang disse fartøyene dro på sjøen brukte de nemlig olje for henholdsvis 26, 47 og 54 kroner, agn for 45, 99 og

---

¹⁾ En har nevnt at sjøværet regnes fra det tidspunkt da båten forlater land til den er inne igjen med fangst. Nå vil imidlertid det tekniske utbytte av hvert sjøvær avhenge av dets varighet og dessuten av hvor mange mann som var med. Med sjøværverk menes en manns arbeidsyting pr. tur (pr. sjøvær).

Tabell 8. Brutto fangst, omkostninger og nettoutbytte regnet pr. mann, pr. sjøvær og pr. sjøværsværk.

		Gjennomsnitt pr. mann				Gjennomsnitt pr. sjøvær				Gjennomsnitt pr. sjøværsværk			
		Gruppe				Gruppe				Gruppe			
		I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Brutto fangst	1936	748.—	791.—	310.—	439.—	234.—	100.—	29.—	267.—	34.—	24.—	12.—	26.—
	1937	657.—	562.—	230.—	507.—	326.—	78.—	20.—	304.—	50.—	20.—	8.—	33.—
	1938	680.—	590.—	259.—	—	445.—	84.—	21.—	—	64.—	22.—	9.—	—
Olje m. v.	1936	83.—	62.—	—	45.—	26.—	8.—	—	28.—	3 75	1.86	—	2.72
	1937	90.—	53.—	—	63.—	47.—	7.—	—	38.—	6 81	1.90	—	4.14
	1938	82.—	55.—	—	—	54.—	8.—	—	—	7.78	2 07	—	—
Redskapsutgifter	1936	164.—	120.—	46.—	72.—	51.—	15.—	4.—	43.—	7 49	3 63	1.80	4.28
	1937	122.—	91.—	48.—	86.—	63.—	13.—	4.—	52.—	9.25	3.26	1 70	5.70
	1938	109.—	96.—	50.—	—	71.—	13.—	4.—	—	10.30	3.65	1 77	—
Agn og egning	1936	144.—	157.—	40.—	90.—	45.—	2.—	4.—	55.—	6 57	4.75	1 60	5.41
	1937	190.—	170.—	31.—	127.—	99.—	23.—	3.—	76.—	14.45	6.10	1.10	8.35
	1938	215.—	164.—	13.—	—	141.—	23.—	1.—	—	20.40	6.22	0.47	—
Andre omkostninger	1936	111.—	87.—	88.—	56.—	31.—	11.—	8.—	34.—	4 75	2.63	3.45	3.33
	1937	80.—	79.—	70.—	67.—	42.—	11.—	6.—	40.—	6.12	2 85	2 48	4.40
	1938	59.—	75.—	88.—	—	38.—	11.—	7.—	—	5.59	2.86	3.14	—
Omkostninger i alt	1936	502.—	426.—	174.—	263.—	153.—	54.—	16.—	160.—	23.—	13.—	7.—	16.—
	1937	482.—	393.—	149.—	343.—	251.—	54.—	13.—	206.—	37.—	14.—	5.—	23.—
	1938	466.—	390.—	151.—	—	304.—	55.—	12.—	—	44.—	15.—	5.—	—
Båtens part	1936	124.—	125.—	22.—	73.—	38.—	16.—	2.—	44.—	6.—	4.—	1.—	4.—
	1937	89.—	74.—	19.—	76.—	46.—	10.—	2.—	46.—	7.—	3.—	0.64	5.—
	1938	94.—	84.—	20.—	—	61.—	12.—	2.—	—	9.—	3.—	0.71	—
Mannskapsnetto	1936	122.—	240.—	114.—	103.—	81.—	46.—	13.—	107.—	11.—	11.—	5.—	10.—
	1937	86.—	95.—	62.—	88.—	75.—	24.—	7.—	98.—	13.—	6.—	3.—	10.—
	1938	120.—	116.—	88.—	—	141.—	29.—	9.—	—	20.—	7.—	4.—	—

141 kroner og redskaper for 51, 63 og 71 kroner. I andre omkostninger gikk det med 30—40 kroner hvert år. Sjøværene er således i alle henseender blitt dyrere, hvilket en finner den mest naturlige forklaring på i den omstendighet at de er blitt av lengre varighet. Samme tendens med samme årsak finner en for *fangstutbytte* pr. sjøvær. Det stiger fra år til år, enda beløpet for sesongens samlede fangst nesten var uforandret.

Stigende omkostninger pr. sjøvær, men ikke like sterkt stigende, hadde også de små sjøldragerne. Men i denne gruppen holdt sjøværenes fangstverdi seg konstant. Doryskøytene lå, hva tallenes størrelsesorden angår, mellom de to sjøldragergruppene. For småbåtene er det ingen klar tendens.

Gjennomsnittstallene for hvert sjøværsværk viser at de høye tall for stor-sjøldragerne ikke helt ut kan forklares med det at de har større besetning. På de store sjøldragerne var hver manns samlede omkostninger pr. tur i årene 1936, 1937 og 1938 henholdsvis 23, 37 og 44 kroner. På de små sjøldragere var tallene 13, 14 og 15 kroner og på småbåtene uten motor 7, 5 og 5 kroner. Trekkes de samlede omkostninger fra hvert sjøværsværks samlede bruttofangst, blir sjøværets nettoutbytte pr. mann omtrent det samme for alle grupper av båter med motor i 1936, i 1937 var sjøværnettoen dobbelt så stor på små-sjøldragerne som på robåtene (6 kr. mot 3 kr.) og dobbelt så stor for de store som for de små sjøldragerne med motor (13 kr. mot 6 kr.). I 1938 var forskjellen mellom de to motor-sjøldragergruppene ennå større.

Nærmere om de enkelte omkostningsarter.

I tabell 9 har en regnet de forskjellige omkostninger i forhold til hverandre, for å se deres innbyrdes størrelsesforhold. De gjelder omkostningene i videste forstand, altså etter at utgiftene i anledning selve oppholdet er regnet med som omkostning.

En får i tabell 9 — bare på en annen måte — bekreftet at utgiftene til agn og til redskapenes vedlikehold er sterkt dominerende. Agnutgiftene utgjør således i årene 1936, 1937 og 1938 for gruppe I henholdsvis 28,8, 39,4 og 46,3 prosent av de samlede omkostninger, for gruppe II, 36,9, 43,2 og 42,0 prosent og for småbåtene 23,3, 20,7 og 8,7 prosent. Det kunne ha sin interesse å se beløpene for de agnutgiftene som er ført opp i tabell 8, ikke bare i forhold til det samlede antall sjøvær og sjøværsværk, men også i forhold til antall spesielle sjøværsværk *med liner*. Slik beregning har en imidlertid bare kunnet foreta for et mindre antall farkoster. Tallene blir derfor ikke gjengitt,

Tabell 9. De forskjellige utgiftsposter i forhold til hverandre.

	Gruppe I			Gruppe II			Gruppe III			Gruppe IV	
	1936	1937	1938	1936	1937	1938	1936	1937	1938	1936	1937
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Samlede utgifter (Driftsomk. + mat) ..	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Brensel- og fyrolje	11.1	14.3	13.0	10.2	9.5	9.9	—	—	—	12.7	13.4
Smøreolje og annet maskinforbruk ...	5.3	4.3	4.6	4.3	4.0	4.1	—	—	—	4.6	4.9
Agn og egning	28.8	39.4	46.3	36.9	43.2	42.0	23.3	20.7	8.7	34.4	37.1
Redsk.tap og vedlikeh. under fisket ...	8.8	7.9	6.7	8.2	6.0	4.2	2.1	2.9	1.5	5.3	3.4
Nye redsk. anskaffet før fisket	23.9	17.3	16.7	20.0	17.1	20.5	24.2	29.3	31.4	21.9	21.8
Koklag (felles proviant, brensel o. l.) ..	7.4	6.2	5.0	7.0	6.2	5.3	2.9	13.2	19.2	7.6	6.1
Tørrmat	8.2	7.3	6.3	11.9	9.7	12.1	26.3	33.0	34.4	9.7	10.2
Diverse utgifter	6.5	3.3	1.4	1.5	4.3	1.9	2.9	0.9	4.8	3.8	3.1

men det skal nevnes at en fremdeles får en viss tendens til stigende agnutgifter pr. sjøvær og pr. sjøværsværk, men bare for de store sjøldragere, og i svakere grad enn tabell 8. viser. De sterkt økende agnutgifter etter tabell 8, må således kunne føres tilbake til den omstendighet at flere og flere er gått over til å bruke liner.

Det er imidlertid to forhold som blir bestemmende for agnutgiftenes størrelse.

For det første kommer det an på hvor mye liner og juksa har vært i bruk, men dernest også på hva slags agn som er blitt nyttet og prisen på de forskjellige agnsorter. For de fleste båtene fins der spesifiserte oppgaver vedrørende agnet. En finner på grunnlag av disse oppgaver at gjennomsnittsprisen på agn var:

	1936	1937	1938
	Kr.	Kr.	Kr.
Frossen sild pr. kasse	12.40	13.18	13.55
Fersk sild » »	10.19	8.55	—
Lodde » »	5.10	5.52	—

Prisen på frossen sild, som i de fleste tilfelle utgjorde over $\frac{3}{4}$ av fartøyenes samlede agnutgifter, har således etter vårt materiale vært svakt stigende.

Nå må en imidlertid ved vurderingen av disse forhold ha i minne at posten agnutgifter også inneholder vederlag for selve egningsarbeidet i de tilfelle dette spesialarbeidet er utført av andre enn fiskerne sjøl.

Redskapsutgiftene er i tabellene 5 og 6 delt opp i »redskapstap og vedlikehold under fisket« og »nye redskaper anskaffet før fisket«.

Den første av disse poster medgår i ett eller annet ledd av lagets oppgjør før mannsloften utbetales. Det er utgifter som bæres i fellesskap, da de ikke kan lokaliseres til hver enkelt manns redskapsutrustning. De er dessuten nødvendig for at driften skal kunne holdes gående.

Annerledes stiller det seg med den ordinære nyanskaffelse av redskap som foretas for å erstatte både det som slites ut og det søm tapes, men ikke erstattes under lagutgifter. På skjemaets første side har en spurt om »Hvor mye bruk er anskaffet til Finnmarksfisket i år?« En ser at dette beløper seg til mer enn det dobbelte av hva som er medgått under lagutgifter til bøting og liknende vedlikehold under selve fisket, og til erstatning for redskapstap.

For at redskapsutrustningen fra år til år skal holdes i samme stand, må nyanskaffelsene svare til det som ble utslitt under fisket. På

skjemaets tredje side ble det spurt om »Hvor stor del av bruket (i prosent) som ansees utslitt under fisket?« Her synes det imidlertid å ha gjort seg gjeldende enkelte mistydninger. Spørsmålet blir derfor utsatt i håp om å få fylldigere opplysninger senere. Det samme gjelder oppgavene vedrørende hele verdien av den medbrakte og anvendte redskapsutrustning, som det er spurt om på første side.

I den driftsøkonomiske undersøkelse for lofotfisket 1936 ble spørsmålet reist om ikke mange lag driver med for stor redskapsutrustning. Det ble antydnet at man antakelig forlengst hadde passert det garntall pr. farkost som teknisk sett er det mest effektive.

Når en ser på det store beløp som etter foranstående tabell medgår til nyanskaffelser av redskap, faller det naturlig å stille det samme spørsmål på finnmarksfisket som på lofotfisket. Men for finnmarksfisket er det ennå vanskeligere å gi svar. Foreløpig må en derfor la spørsmålet ligge.

Bestemmende for utgiftene til *olje og annet maskinforbruk* blir først og fremst driftstiden og maskinens størrelse. Både for de store sjøldragerne og for doryskøytene var den gjennomsnittlige fartøylengde nær på 50 fot og det gjennomsnittlige antall hestekrefter 30—34. I 1936 fisket de store sjøldragerne i 8 uker, doryskøytene bare i 5 uker. I 1937 varte fisket for begge grupper i 7 uker. I begge år er sjøldrivernes utgifter til olje og liknende større enn på doryskøytene, men forskjellen er mindre vesentlig i 1937, da sesongen var like lang for begge grupper.

De små sjøldrageres gjennomsnittsstørrelse var ca. 30 fot og maskinen hadde gjennomsnittlig ca. 10 hestekrefter. Det er således gjennomgående meget små motorfarkoster en hadde med å gjøre i denne gruppe, og oljeutgiftene ligger på et ganske annet og lavere nivå enn på de store sjøldragerne, enda driftstiden hvert år var lenger.

Omkostningene for hele flåten på vårfiske i Finnmark.

Hvis en på grunnlag av et så lite omfattende materiale som det denne undersøkelsen bygger på, vil gjøre seg opp en mening om hva som alt i alt er gått med i omkostninger under hele vårtorskefisket i Finnmark, så vil sjølsagt det en da kommer fram til i høy grad få karakter av gjetninger.

Den forholdsvis ringe forskjell som en ved sammenlikninger gruppe-ene i mellom finner for de forskjellige omkostningsprosent, skulle imidlertid gi rett til å gjøre noen antakelser, som da gjengis med alle mulige atterhald.

En har nyttet den framgangsmåten at en — dels skjønsmessig, dels etter tabell 7 — for hvert år har satt opp en rekke omkostningsprosent for de store grupper av rene driftsomkostninger. De opgitte prosenttall, som angir omkostningene i prosent av den samlede fangstverdi, er formodentlig regnet i laveste laget. Ved hjelp av disse omkostningsprosent har en så, med utgangspunkt i tallet for den samlede verdi av vårtorskefisket regnet seg til de samlede omkostningsbeløp, som må ansees som minimumstall.

Tabell 10. Kalkyle for hele flåtens driftsutgifter.

	1936		1937		1938	
	%	1000 kr.	%	1000 kr.	%	1000 kr.
Samlet fangstverdi	100	6 444	100	5 392	100	5 342
Olje m. v.	5	322	7	377	6	320
Agn og egning	15	967	20	1 078	20	1 068
Redskapsanskaffelse	13	838	14	755	15	801
Vedlikeh. av redsk. under fisket	2	129	2	108	2	107
Disse omkostninger i alt.....	35	2 256	43	2 318	43	2 296
Fartøypart	10	644	10	539	10	534
Igjen.....	55	3 544	47	2 535	47	2 512

